

que Carme Arnau no hi hagi dedicat ni un sol paràgraf del seu estudi introductor, i que hàgim d'esperar a la publicació de la seva tesi per conèixer les seves conclusions so-

bre l'obra primerenca d'una de les nostres millors escriptores.

JOSEP M. BENET I JORNET

Manuel DE PEDROLO: *Procés de contradicció suficient*. Barcelona, Edicions 62, 1976. (Col·lecció «El Balanci», núm. 99). 252 ps.; *S'alcen veus del soterrani*. Barcelona, Edicions 62, 1976. (Col·lecció «El Balanci», núm. 101). 282 ps.; *Milions d'ampolles buides*. Barcelona, Laia, 1976. (Col·lecció «Les eines», núm. 18). 288 ps.; *Perquè ha mort una noia*. Barcelona, Galba, 1976. 268 ps.

Aquests darrers temps la producció de Pedrolo s'orientava devers els pols que són el cicle testimonial del «Temps obert» i una sèrie de novel·les caracteritzades pel treball del text; així, dins el conjunt, *Procés de contradicció suficient* enceta una temàtica nova: la del fantàstic i el sobrenatural. Nova, si més no, per l'elecció de tema: el diable. I val a dir que no és del tot improcedent de pensar que la novel·la és una mena de resposta, una elaboració molt personal, de la moda que en la literatura i el cinema ha dut a la fama a autors com Lovecraft i obres com *L'exorcista* i *La profecia*. Precisament el fet d'haver seleccionat el diable i la seva actuació envers l'home, permet la sospita que Pedrolo l'ha volgut aprofitar per discutir-ne la versió tòpica que circula encara avui.

Al típic dualisme: déu/diable, al qual hem d'afegir tota la cosmogonia i la religió catòlica, Pedrolo oposa un altre dualisme: masculí/femení. En el principi del món hi havia dues entitats vivents: matèria i esperits, diferents però inseparables; l'esfera espiritual contenia en si els dos principis i entre ells es perpetuaven; mentrestant l'esfera material va emprendre una evolució, que va dur a l'home, propiciada pels ens espirituals. El conflicte sorgeix quan aquestes existències espirituals volen barrejar-se amb els homes i fer-hi l'amor; el pol femení resulta ser el menys convençut de la necessitat d'abstenir-se'n, atesos els perills de les conseqüències, i, doncs, cerca, sota la forma de dones bellíssimes i complaents, un autèntic amor. La feina del pol masculí és de controlar-les i, per tal d'evitar el desastre, ofereixen als homes la riquesa, la immortalitat i la glòria. Aquest és el rerafons sobre el qual es mou, en un escenari canviant que obliga a parlar de *l'ara i aquí*, el narrador-protagonista, un pintor, escollit per les diableses a causa de la seva sensibilitat excepcional. Però després de refusar el pacte d'uns, refusa també el pacte que li proposen els altres; si l'acceptava ho aconseguiria tot, però hauria perdut la seva personalitat. Això, per un artista, és inacceptable, ens diu Pedrolo.

Malgrat l'artificiositat del tema, ben amant amb algunes digressions sobre diverses mitologies, l'obra respon a l'afany d'aconseguir, diria, un producte amè i digne. Cal remarcar l'ofici de l'autor: el personatge, i amb ell el lector, avancen dues d'una situació insòlita fins a l'aclariment darrer a base d'escenes ràpides que no es clarifiquen sinó successivament, de manera tal que sembla que allò que no serà sinó un problema d'exorcisme, esdevé una temptació fàustica. I, encara més hàbil, el recurs de fer llegir al narrador-protagonista una novel·la anomenada *Procés...* on troba la seva història fins al final: encara que ell, al capdavant lliure, hi afegeixi una cloenda que subverteix el tòpic.

S'alcen veus del soterrani és el vuitè volum de la sèrie «Temps Obert» i va ser escrit entre l'abril i el juny de 1967. Es tracta d'una novel·la narrada en tercera persona i en passat, protagonitzada per Daniel Bastida (l'heroi de tota la sèrie) i dividida en quatre parts d'unes 70 pàgines cadascuna: «L'ambient familiar», «El món del treball», «L'experiència eròtica» i «La preocupació social». Els títols ja són prou explícits de la temàtica de les seccions, cada una de les quals comprèn només uns anys de la vida del protagonista: la primera part, fins als tretze anys, descriu la situació de la família a la qual manca el pare, exiliat, i els anys d'escola; la segona part, descriu les relacions del protagonista amb el treball, des dels dotze als vint-i-un anys; la tercera part, conta les seves relacions amb les dones, des dels catorze fins als vint-i-quatre; i la quarta part, la formació de la seva consciència de classe i el seu compromís, fins als trenta-tres anys, quan és detingut en una manifestació i ja fa anys que fa política. Cada una de les parts cavalca sobre l'altra i així es van recomponent davant el lector les dimensions complexes d'una vida, a mesura que la informació rebuda és vista des d'un angle nou i és completada amb noves experiències. Hi ha un afany palès de testimoniar, unit a una notable habilitat narrativa, que no compensen del tot un esque-

matisme primari a l'hora de configurar el personatge i construir el món que l'envolta; vista en conjunt, la selecció dels materials ens fa pensar en un tractament naturalista de la història, el moviment de la qual és gairebé sempre només mecànic.

Milions d'ampolles buides, escrita l'any 1968, és una novel·la d'acció, policíaca, la història d'un robatori que ha estat plantejat de manera perfecta. Els mòbils, amb tot, són polítics: es tracta d'aconseguir armes per a un grup polític clandestí d'ideologia socialista i catalanista. Aquesta motivació fa prou convincent que uns quants homes pacífics es decideixin a convertir-se en lladres, en la millor tradició del just ofès que, per reparar una injustícia, es veu obligat a defensar-se. El nucli de l'acció és la preparació i l'execució del robatori, la perfecció del qual és notable, però fracassat per una falla humana; el fet és que aconsegueixen les armes, però no sense haver d'enfrontar-se a la policia i, en l'intercanvi de trets, deixar-hi un mort. La novel·la és narrada en primera persona: són les notes de l'organitzador del robatori, que vol deixar testimoni d'un període, d'allò que va impulsar uns homes sedentaris al crim. Hi són intercalades seqüències de l'autor, Pedrolo, el qual rep el manuscrit de mans de la germana del narrador i ens conta les converses amb aquesta o amb l'amant del protagonista, de les quals n'extreu informació complementària. A més a més, també trobem intercalades diverses tongades de notícies de premsa referents a la repressió de la vida política clandestina del nostre país. En resum, una novel·la d'acció, ben pautaada, on la intriga domina sobre la creació d'ambient i de personatges i en la qual es palesa la indiscutible habilitat de Pedrolo per a la creació d'intrigues policíacues.

Perquè ha mort una noia, escrita el juny-juliol de 1958, es ressent de la llunyania de la composició. Ens trobem davant d'una no-

vella realista, narrada en tercera persona, que conta la història d'un noi que viu els fets més importants de la història de Catalunya des de la proclamació de la República fins un dia que podria ser encara avui. El trauma del protagonista serà la guerra, perquè, escarmentat per la derrota, renuncia a tots els ideals d'abans de la guerra i mena una vida en la qual només compten l'èxit social i les dones, fins saber que una ex-amant, militant en la clandestinitat, ha estat morta per la policia: aquesta feta el colpeix de tal manera que, reaccionant, reprèn contacte amb la seva joventut i n'assumeix de nou els ideals. L'anàlisi del procés d'integració a la societat establerta és contrapuntat a les seves experiències amoroses, frustrades per raons com frigidesa, moralisme, feblesa o radicalitat per part de les noies, totes entrevistes en un moment o altre de la infantesa. Encara que el plantejament i la perspectiva podrien ser interessants, aquesta novel·la incidirà d'una manera inapel·lable en el tòpic (el capítol 2 n'és una bona prova) i en la superficialitat. El mecanisme amb què avança l'acció no aconsegueix de donar credibilitat a uns personatges que no arriben sinó a ser esquelets d'allò que l'estètica marxista ortodoxa va anomenar tipus. De fet, aquesta novel·la és una «bona» mostra, paradoxalment, del realisme crític o socialista que es predicava els anys 50 i 60.

En conjunt, doncs, ens trobem amb uns productes de prou ambició, resoltos amb una indiscutible habilitat i seguretat, molt eficaços de cara a un públic no gaire exigent per l'agilitat de les intrigues, l'atractiu de les escenes eròtiques o el progressisme polític, però que no superen en alguns casos uns notoris esquematismes de plantejament i un cert mecanicisme en la resolució. La validesa d'aquestes obres com a material de consum em sembla innegable, en qualsevol cas.

ENRIC SULLÀ

Jordi SANSANEDAS: *Mites*, 2.ª edició. Pròleg de Joaquim MOLAS. Barcelona, Edicions 62, 1976. («El Balanci», núm. 98). 128 ps.; *L'Eduard el mariner i el país de sota l'aigua*. Il·lustracions de BERTA. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1976. («La Xarxa», núm. 5). 108 ps.

Els *Mites* de Jordi Sansanedas aparegueren, havent guanyat el premi Víctor Català de 1953, en primera edició el 1954, seguits d'altres narracions del mateix autor i amb una presentació escrita per Salvador Espriu. Ara es publiquen, revisats de llengua i d'estil, amb una anàlisi introductòria deguda a

Joaquim Molas, per al qual són «producte d'una crisi de joventut, [i] constitueixen una dramàtica reflexió sobre la condició humana».

Sansanedas engalza en creacions molt personals les seves experiències de lectura (i lectura vasta, preferentment francesa i anglosa-